

ЛІНГВІСТЫЧНЫ КАМУФЛЯЖ НАЦЫСЦКІХ ЗЛАЧЫНСТВАЎ НАБЕЛАРУСІ: ПРА ШТО МАЎЧАЦЬ НАЗВЫ КАРНЫХ АПЕРАЦЫЙ

Воўкаў А.С., Гетманчук Д.Г.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Наўроцкая І.В. – старшы выкладчык

Апісваюцца пераклады з нямецкай мовы назваў нацысцкіх карных аперацый - "Вясенняе свята", "Паляванне на зайцоў", "Малпачка", у якіх хаваецца жудасная рэальнасць - дакладна распрацаваная сістэма маніпуляцыі свядомасцю, прызначаная прыкрыць масавыя злачынствы супраць чалавечнасці. Такі лінгвістычны камуфляж быў не выпадковым, а добра прадуманым

элементам нацысцкай ваеннай стратэгіі. Такі падыход дазваляў знізіць псіхалагічны бар'ер у выканаўцаў, стварыць ілюзію законнасці і апраўданасці дзеянняў, замаскіраваць сапраўдны машаб і жорсткасць рэпрэсій, а таксама пазбегнуць міжнароднага асуджэння. Распазнаванне гэтых стратэгий - гэта не проста гістарычнае даследаванне, а неабходная ўмова для таго, каб пазбегнуць паўтарэння жудасных падзей мінулага.

Калі мы сутыкаемся з такімі назвамі нацысцкіх карных аперацый як "Вясенняе свята", "Паляванне на зайцоў" ці "Малпачка", на першы погляд яны могуць здавацца нявіннымі, нават паэтычнымі. Але за гэтай абалонкай хаваецца жудасная рэальнасць - дакладна распрацаваная сістэма маніпуляцыі свядомасцю, прызначаная прыкрыць масавыя злачынствы супраць чалавечнасці.[1]

Гэты лінгвістычны камуфляж быў не выпадковым, а добра прадуманым элементам нацысцкай ваеннай стратэгіі. Праз падбор "мяккіх", нейтральных ці нават рамантычных назваў злачынства ператвараліся нейкія "руцінныя ваенныя меры". Такі падыход дазваляў знізіць псіхалагічны бар'ер у выканаўцаў, стварыць ілюзію законнасці і апраўданасці дзеянняў, замаскіраваць сапраўдны машаб і жорсткасць рэпрэсій, а таксама пазбегнуць міжнароднага асуджэння.[1]

Аперацыя "Вясенняе свята" (Frühlingsfest), якая праводзілася ў красавіку 1944 года, свай назвай выклікае асацыяцыі з адраджэннем прыроды, з пачаткам новага жыццёвага цыклу. Але рэальнасць была дыаметральна процілеглай - гэта быў час масавых расстрэлаў, спалення цэлых вёсак і знішчэння мірнага насельніцтва. Пры гэтым выбар часу быў не выпадковым - аперацыя спецыяльна супадала з перыядам праваслаўнага Вялікадня, калі людзі асабліва спадзяваліся на міласэрнасць і чалавечнасць. У нямецкіх ваенных дакументах гэтая аперацыя апісвалася як "антыпартызанская", але фактычна яе ахвярамі сталі тысячы мірных жыхароў, у тым ліку жанчыны, дзеці і старыя людзі [2].

Яшчэ больш жудасным прыкладам з'яўляецца аперацыя "Hasenjagd" ("Паляванне на зайцоў"). Гэта назва не толькі дэгуманізуе ахвяр, ператвараючы іх у аб'ект палявання, але і стварае атмасферу некай "гульні", "спартыўнага спаборніцтва". У рэчаіснасці ж гэта было сістэматычнае знішчэнне цэлых вёсак, дзе салдаты сапраўды вялі сябе як паляўнічыя, а мірных жыхары становіліся іх "здабычай". У адрозненне ад звычайных ваенных аперацый, тут мэтай быў не захоп тэрыторыі ці знішчэнне ваеннага праціўніка, а масавае забойства насельніцтва. У нямецкіх справаздачах гэта апісвалася сухімі статыстычнымі тэрмінамі: "ліквідавана", "ачышчана", "нейтралізавана", што цалкам выдаляла любое ўяўленне пра сапраўдныя падзеі [3].

Асабліва зверскай была семантыка аперацыі "Affenkäfig" ("Малпачка"). Гэта назва не толькі адлюстроўвала расісцкія погляды нацыстаў на славянскае насельніцтва як на "ніжэйшыя істоты", але і цалкам здымала псіхалагічныя бар'еры. Калі ахвяры ўспрымаюцца не як людзі, а як "малпы", іх знішчэнне становіцца псіхалагічна лягчэйшым. Гэта аперацыя, якая праводзілася зондэрамандай "Дірлевангер", была асабліва жорсткай нават па мерках нацыстаў. У дакументах зафіксаваны выпадкі, калі людзі гінулі не ад кулі, а ад катаванняў, якія больш нагадвалі "забавы" з жывёламі ў клетках, чым ваенныя дзеянні [4].

Важна адзначыць, што гэты лінгвістычны камуфляж быў не толькі знешняй маскіроўкай, але і важным элементам псіхалагічнай падрыхтоўкі выканаўцаў. Праз мову зніжаўся парог маральнай адказнасці, фарміравалася ілюзія законнасці дзеянняў, стваралася адчуванне адчужэння ад ахвяр і захоўвалася відавочная іерархія "вышэйшай расы". Гэта дазваляла звычайным людзям, якія не былі настолькі жорсткімі, удзельнічаць у масавых забойствах без асаблівых маральных пакутаў.

Аналізуючы гэтыя прыклады, мы павінны зрабіць важную выснову: мова злачынстваў заўсёды імкнецца да эўфемізмаў і маскіроўкі. Распазнаванне гэтых стратэгий - гэта не проста гістарычнае даследаванне, а неабходная ўмова для таго, каб пазбегнуць паўтарэння жудасных падзей мінулага. Кожны раз, калі ваенныя злачынствы хаваюцца пад прыгожымі назвамі, мы павінны быць асабліва ўважлівымі і крытычнымі.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://ady.by/images/2022/08/Genocide-belorussskogo-naroda.pdf> — Дата доступу: 05.02.2025
2. Карная аперацыя «Вясновы фэст» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://godnavitebsk.info/2021/06/karatelnaya-operacziya-vesennij-prazdnik> — Дата доступу: 01.03.2025
3. Генацыд беларускага народа [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://belarusenc.by/temy/belarusinsecwar/1646> — Дата доступу: 05.04.2025
4. Генацыд беларускага народа [Электронны рэсурс]. [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://belarusenc.by/temy/belarusinsecwar/230> — Дата доступу: 01.03.2025